

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย (พคท.) เป็นพรรคการเมืองที่ก่อตั้งขึ้นเพื่อดำเนินงานด้านการปฏิวัติตามอุดมการณ์คอมมิวนิสต์ และมีลักษณะเป็นแกนนำของกิจกรรมการต่อสู้ทุกอย่าง ตั้งแต่ด้าน เศรษฐกิจ วัฒนธรรมการเมือง จนถึงด้านการทหารซึ่งเป็นรูปแบบสูงสุดของการต่อสู้ โดยพรรคได้มีกองทัพเป็นของตนเองมาตั้งแต่ 1 ธันวาคม 1942 นับเป็นเวลาสี่สิบปีเศษมาแล้วที่พรรคได้เผชิญกับการต่อสู้ทางความคิดทางการเมืองหลายครั้ง ทั้งภายในพรรคเอง และในขบวนการปฏิวัติที่นำโดยพรรค แต่กล่าวได้ว่า ไม่มีครั้งใดที่ก่อผลสะท้อนที่หนักหน่วงและกว้างขวางเท่ากับในช่วงระหว่างปี ค.ศ. 1969-1982 ซึ่งเป็นช่วงที่มีการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในระดับสากลภายในภูมิภาคเกิดขึ้น

ในช่วงทศวรรษ 1970 พคท. ได้มีการเปลี่ยนแปลงในการตีความทางอุดมการณ์ควบคู่ไปกับการดำเนินนโยบาย ทั้งในระดับภูมิภาคและภายในประเทศที่สร้างความสับสน และความขัดแย้งครั้งสำคัญขึ้นทั้งภายในพรรคและขบวนการปฏิวัติไทย ทั้งนี้เนื่องจาก พคท. ได้ปรับเปลี่ยนยุทธศาสตร์ ยุทธวิธี การปฏิวัติในช่วงนี้คือ ประการแรก พคท. ประกาศว่า ประเทศสังคมนิยมพรรคินิยมโซเวียตรัสเซีย เป็นศัตรูในการปฏิวัติสังคมนิยม ประการที่ 2 พคท. ลดการโจมตีจักรวรรดินิยมอเมริกาและรัฐบาลไทย ประการที่ 3 พคท. ประกาศแสวงหาแนวร่วมและพันธมิตรเพื่อต่อต้านโซเวียตรัสเซียและเวียดนาม¹ ประการที่ 4 การเปลี่ยนยุทธวิธีสู้รบภายในประเทศใหม่ที่เน้นการต่อสู้ทางการเมืองมากขึ้น และการต่อสู้ในเมืองประสานกับการใช้ยุทธศาสตร์ป่าล้อมเมือง ประการสุดท้าย การลดความสำคัญของการต่อสู้ด้วยอาวุธให้น้อยลง การปรับเปลี่ยนดังกล่าว ได้สร้างความสับสนให้เกิดขึ้นต่อผู้ปฏิบัติงานทุกส่วนของพรรค และได้สร้างความขัดแย้งขึ้นภายใน

¹ ดูจาก "คำประกาศของคณะกรรมการประสานงานรักชาติรักประชาธิปไตย" (กบชป.) โดย ศรี อินทพันธ์ ทางวิทยุเสียงประชาชนไทย (7 มิ.ย. 1979) แสดงถึงจุดยืนอันเดียวกันของ พคท. และ กบชป. เกี่ยวกับความขัดแย้งในอินโดจีน นั่นคือ การประณามโซเวียตรัสเซียและเวียดนาม

ขบวนการเองอย่างรุนแรง อันมีผลให้เกิดการตรวจสอบในด้านทฤษฎีและยุทธศาสตร์การปฏิวัติภายในพรรค อีกทั้งยังมีความผลักดันอย่างมากจากผู้ปฏิบัติงานชั้นล่าง และระดับฝ่ายนำในเขตท้องถิ่น รวมทั้งองค์กรแนวร่วม ให้ฝ่ายนำระดับชาติเปิดทำการอภิปรายปัญหาในทุกระดับ

ความขัดแย้ง และแตกแยกในการต่อสู้ด้านแนวทางการต่อสู้ของ พคท. ในช่วง 10 ปีนั้น นับได้ว่าเป็นการต่อสู้ระหว่างผู้ปฏิบัติงานของพรรค 2 ส่วน คือผู้ปฏิบัติงานรุ่นเก่าซึ่งมีส่วนผูกพันกับการก่อตั้งพรรคมาตั้งแต่ต้นกับส่วนที่เคยเคลื่อนไหวทางการเมืองในช่วงหลัง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ระหว่างปลายทศวรรษ 1960-1970 ซึ่งส่วนใหญ่ของคนรุ่นใหม่เหล่านี้ ในที่สุดได้ออกจากป่ากลับเข้าเมือง พร้อมกับประกาศการเป็นศัตรูกับ พคท. ภายหลังจากตัดสินใจของพรรคในส่วนที่มีความสัมพันธ์กับจีนคือปัญหาอินโดจีน ในส่วนระดับภูมิภาคที่ผู้ปฏิบัติงานท้องถิ่นที่เคยมีความใกล้ชิดกับเวียดนามและลาว ทั้งทางภาคเหนือและอีสาน ก็ได้มีการเรียกร้องให้ศูนย์กลางของพรรคทบทวนนโยบายนี้ใหม่ และเรียกร้องให้พรรควิเคราะห์สถานการณ์อินโดจีนอย่างลึกซึ้งและละเอียดแจ่มชัดยิ่งขึ้น โดยเฉพาะส่วนที่เกี่ยวกับนโยบายต่างประเทศของจีนในภูมิภาค และปัญหาของกัมพูชา โดยกลุ่มที่ไม่เห็นด้วยกับการดำเนินนโยบายของ พคท. นี้ ได้ทำการต่อสู้ทั้งทางความคิด ทฤษฎี และอุดมการณ์ กับผู้นำของพรรคซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติงานรุ่นเก่าตั้งแต่ก่อตั้งพรรคมา ซึ่งกลุ่มที่ไม่เห็นด้วยกับแนวทางของพรรคได้เสนอว่า พคท. ควรจะมีความสัมพันธ์กับพรรคจีนและเวียดนามรวมทั้งพรรคอื่น ๆ ในอินโดจีน บนพื้นฐานของความเป็นอิสระ และไม่สมควรอย่างยิ่งที่จะตัดความสัมพันธ์กับพรรคพี่น้อง ในกลุ่มสังคมนิยมซึ่งได้ให้ความสนับสนุน พคท. มาตลอด กระแสของความแตกแยกทางความคิดในพรรครุนแรงขึ้น เมื่อความขัดแย้งเกิดขึ้นภายในคณะกรรมการกลางของพคท. เอง ทั้งนี้เนื่องจากคณะกรรมการกลางบริหารของพรรค ก็มีแนวความคิดที่แตกออกเป็นสองฝ่ายอย่างชัดเจน ต่อปัญหาการจัดความสัมพันธ์ระหว่าง พคท. กับพรรคคอมมิวนิสต์ในอินโดจีน และพรรคคอมมิวนิสต์จีน ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในทุกส่วนต่าง ๆ ทั้งภายในระดับกลุ่มผู้นำของพรรคเอง และกลุ่มองค์กรแนวร่วม กลุ่มต่าง ๆ ที่เพิ่งเข้าไปร่วมสนับสนุนการต่อสู้ของพรรค ที่เป็น นิสิต นักศึกษา ปัญญาชน นักการเมือง กรรมกร ชาวนา และผู้ปฏิบัติงานระดับล่างของพรรค ต่างก็มีข้อเคลือบแคลงสงสัยต่อทิศทางที่ตัดสินใจในการดำเนินนโยบายของพรรค กองกำลังที่สำคัญ ส่วนต่าง ๆ ของพรรคทั่วประเทศต่างประกาศแยกตัวออกจากพรรคและกลับสู่เมืองวิฤกษ์ที่เกิดขึ้นนี้ทำให้พรรคพยายามที่จะรวบรวมกรรมการกลางของพรรคเปิดประชุมสมัชชาครั้งที่ 4 เพื่อการฟื้นฟูพรรคครั้งใหม่ในเวลาต่อมา

เหตุการณ์ข้างต้นนี้ ได้ส่งผลกระทบต่อขบวนการต่อสู้ไทยอย่างรุนแรง ดังจะเห็นได้จาก ก่อนหน้าความขัดแย้งแตกแยกครั้งที่สำคัญในพรรคนี้ อิทธิพลของ พคท.กำลังสูงขึ้น เนื่องจากภายในประเทศมีความตื่นตัวทางการเมืองสูงขึ้น อันเนื่องมาจากเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 1973 - 6 ตุลาคม 1976 ซึ่งนำไปสู่ความขัดแย้งกับพลังการเมืองในรูปแบบเดิม อันเป็นเงื่อนไขส่งเสริมการขยายงานปฏิวัติของ พคท.ได้มากยิ่งขึ้น ซึ่งในช่วงปี 1975-1978 นั้น กองกำลังติดอาวุธของ พคท.เพิ่มมากขึ้นถึง 12,000-14,000 คน และสามารถควบคุมพื้นที่ได้มากกว่า 400 หมู่บ้าน² แต่ภายหลังปี 1978 เป็นต้นมา กองกำลังและพลพรรคของ พคท.ก็ลดจำนวนลงจากสถิติการปะทะและสู้รบกันระหว่างเจ้าหน้าที่ฝ่ายรัฐบาลและ พคท.ที่ลดลงเรื่อย ๆ คือ จากการปะทะกัน 4,144 ครั้งในปี 1978 ลดลงเหลือ 2,772 ครั้ง และ 1,891 ครั้งในปี 1979 และปี 1980 ตามลำดับ³

เป็นที่น่าสังเกตว่า ในช่วงที่มีการเปลี่ยนแปลงทางนโยบายที่ควบคู่กันไปกับการปรับเปลี่ยนการตีความทางอุดมการณ์ของ พคท.นั้น จีนก็ได้มีการเปลี่ยนแปลงการตีความทางอุดมการณ์ และการดำเนินนโยบายทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ ในลักษณะที่สอดคล้องต่อกัน ในทศวรรษนี้ สถานการณ์ในภูมิภาคและผู้กุมอำนาจในประเทศจีนเปลี่ยนไป ความเปลี่ยนแปลงในการตีความทางอุดมการณ์ และการดำเนินนโยบายในระดับภายในประเทศและระดับภูมิภาค ภายใต้การนำของเติ้ง เสี่ยว ผิง ภายหลังมรณกรรมของ เหมา เจ๋อตุง ที่ได้ยกเลิกการพัฒนาประเทศให้เป็นสังคมนิยมที่เคร่งครัด และได้มีการเปลี่ยนแปลงการตีความทางอุดมการณ์ และได้มีการตรวจสอบและวิพากษ์ลัทธิเหมา เจ๋อตุง ใหม่ ส่วนในด้านต่างประเทศนั้น จีนได้ให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ในระดับรัฐบาลมากขึ้น และลดความสัมพันธ์ในระดับพรรคกับพรรคคอมมิวนิสต์ท้องถิ่นในภูมิภาคเอเชียอาคเนย์ลง⁴ และการต่อต้านลัทธิครองความเป็นเจ้า (Hegemonism) โซเวียตรัสเซียและเวียตนาม

² ดูรายละเอียดใน Chai-Anan Samudavanija and David Morell, Political Conflict in Thailand : Reform, Reaction, Revolution, (Cambridge, Mass. (Oelgeschlager, Gunn & Hain, 1981) และ Sukhumbhand Paribatra, "From containment to Alignment : Thailand's Relation With China in the Post-CPT Era," A paper prepared for the Fourth U.S.-Asean Conference on "Asean and China : An Evolving Relationship", Kuala Lumpur, 5-8 January 1985, p.4.

³ Paribatra, Ibid., p. 12.

⁴ บันดคา เลิศล้ำอำไพ บรรณาธิการ สรณิพนธ์ เติ้ง เสี่ยว ผิง และสหาย, รากฐานการปฏิรูปประชาธิปไตยสังคมนิยมสี่ทันสมัย, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท มติชน 2527), หน้า 211-216.

จึงเป็นสิ่งสำคัญยิ่งของนโยบายต่างประเทศของจีนในช่วงปลายทศวรรษ 1970

การเปลี่ยนแปลงทั้งทางทฤษฎีแนวความคิดในการปฏิวัติสังคม และในแนวทางการปฏิบัติของ พท. และประเทศจีน จึงดูเหมือนมีลักษณะที่ขนานควบคู่กันไป และเอื้ออำนวยต่อกันและกันมากยิ่งขึ้นในช่วงปลายทศวรรษ 1970 นี้ เมื่อ พท. ประกาศแนวทางสากลโดยการยึดถือเอาทฤษฎีสากลโลกที่มีเป้าหมายโจมตีหลักที่ 2 อภิมหธาอำนาจ คือโซเวียตรัสเซีย และสหรัฐอเมริกา และในช่วงระยะเวลาที่ใกล้เคียงกันนั้นเอง พท. ก็ปรับเปลี่ยนนโยบายใหม่ โดยการประกาศโจมตีและต่อต้านโซเวียตรัสเซียแต่เพียงประเทศเดียว ตามลัทธิครองความเป็นเจ้าที่ต้องการต่อต้านการขยายอิทธิพลของโซเวียตรัสเซียที่เข้ามาในภูมิภาคโดยเป็นพันธมิตรกับเวียดนาม การลดการโจมตีสหรัฐอเมริกาที่เคยเป็นศัตรูหลักของการปฏิวัติของ พท. มาตลอดนี้ พท. ยังมีท่าทีการขอความร่วมมือจากสหรัฐอเมริกาและรัฐบาลไทยให้เข้ามาป้องกันการขยายอิทธิพลของโซเวียตรัสเซีย โดยพยายามที่จะแสวงหาความร่วมมือจากทุกกองกำลังในทุกภูมิภาค และรัฐบาลเพื่อต่อต้านการรุกรานจากเวียดนามอีกด้วย⁵ ทิศทางการปรับเปลี่ยนของ พท. นี้เป็นไปในทางเดียวกันกับการดำเนินนโยบายของจีนในทศวรรษ และในเวลาของช่วงสถานการณ์เดียวกัน คือ เมื่อจีนได้ประกาศทฤษฎีที่เกี่ยวกับการแบ่งโลกเป็นสามโลกอย่างเป็นระบบในช่วงปลายปี 1977 เพื่อต่อต้านสังคมจักรพรรดินิยมโซเวียตรัสเซีย และจักรพรรดินิยมอเมริกาเพื่อที่จะทำให้จีนได้รับการยอมรับจากกลุ่มประเทศในโลกที่สามมากขึ้น แต่ภายหลังจากนั้นไม่นาน เมื่อปี 1979 จีนก็เลิกนโยบายต่อต้านอเมริกาไป และนายกรัฐมนตรี ฮว่า กั๋ว เฟิง ก็ได้เสนอจินตภาพ "คัดค้านความเป็นเจ้า พิทักษ์สันติภาพของโลก" ขึ้นแทนที่จินตภาพ "คัดค้านสองอภิมหธาอำนาจ" เป็นครั้งแรก⁶ นับแต่นั้นเป็น

⁵ รองนายกรัฐมนตรีของจีน นายจี เปง ฟาย ได้ให้สัมภาษณ์ว่า พท. ควรจะสร้างแนวร่วมกับรัฐบาลไทยเพื่อโต้ตอบการข่มขู่ของเวียดนาม ซึ่งสอดคล้องต่อคำกล่าวของนายกรัฐมนตรีของจีน นายเติ้ง เสี่ยว ผิง เมื่อคราวมาเยือนประเทศไทย ก่อนหน้านั้นแล้วว่า เขตปฏิบัติงานของ พท. เป็นด่านหน้าป้องกันการรุกรานของเวียดนาม ดูรายละเอียดใน The Bangkok Post (October 21, 1979), p.5, ไทยรัฐ (วันที่ 21 ตุลาคม 2522) กรอบหลัง 2 ดาว, ไทยนิกร ฉบับที่ (30) + 107 (5 พฤศจิกายน 2522), หน้า 12-13 และกลุ่มเพื่อนไทยในยุโรป, วิกฤตการณ์ฝ่ายก้าวหน้าไทยในปัจจุบัน (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วลี, 2525), หน้า 80.

⁶ ลุมิตร วงศ์สามัญ "วิพากษ์ทฤษฎีสากลโลก" ใน ปริทัศน์ 4 (กรุงเทพมหานคร : บพิธการพิมพ์ 2524), หน้า 36.

หันมา ทั้งในทางทฤษฎีและในทางปฏิบัติ จีนก็เลิกนโยบายต่อต้านอเมริกาไป ทั้งนี้เพื่อที่จีนจะสามารถแสวงหาแนวร่วมจากอเมริกา และกลุ่มประเทศยุโรปตะวันตก เพื่อคัดค้านการขยายอิทธิพลของรัสเซียเข้ามาในภูมิภาคอินโดจีน และเอเชียอาคเนย์ และโดยทางอุดมการณ์นี้ ภายในองค์กรของ พคท. ก็ให้มีการประกาศแถลงการณ์จากศูนย์กลางของพรรคยอมรับข้อผิดพลาดของพรรค ตามแบบที่จีนในยุคสมัยของเต็ง เสี่ยว ผิง ก็ยอมรับข้อผิดพลาดของพรรคจีน ที่ดำเนินนโยบายการปฏิวัติตามลัทธิเหมา เจ๋อ ตุง และมีการเรียกร้องจากผู้ปฏิบัติงานของพรรคให้ทบทวนศึกษาวิเคราะห์สภาพสังคมใหม่เพื่อกำหนดยุทธศาสตร์ ยุทธวิธีการปฏิวัติให้เหมาะสมกับสังคมไทย

นอกจากการเปลี่ยนแปลงในการตีความทางอุดมการณ์ที่ควบคู่ไปกับการปฏิบัติของ พคท. และจีนจะมีลักษณะที่ไปทิศทางเดียวกันแล้ว พคท. ยังมีประวัติศาสตร์การก่อตั้งพรรคและความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกับจีนอีกด้วย โดยการประกาศก่อตั้งพรรคคอมมิวนิสต์ไทยนี้ ได้ยอมรับการประชุมครั้งนี้เป็นการประชุมมติผู้แทนสมัชชาครั้งที่ 1 ของพรรค อันเป็นที่เริ่มการก่อตั้งพรรค คือปี 1942 โดยได้เสนอจุดมุ่งทางยุทธศาสตร์ในการต่อต้านญี่ปุ่นขึ้นโดยประสานกันกับการต่อต้านญี่ปุ่นของพรรคคอมมิวนิสต์จีน⁷ อิทธิพลของพรรคในระยะแรกนั้นก็ยังขยายอยู่ในหมู่กรรมกรเป็นส่วนใหญ่ แต่ก็ได้มีการมีคนไทยเข้าร่วมในพรรคมากขึ้น ความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกันนี้ทั้งในระดับกรมการเมือง คณะกรรมการกลางของพรรคและการศึกษาแนวความคิดทางการเมืองภายในพรรคก็จัดให้มีการศึกษาลัทธิมาร์กซ์-เลนิน โดยผ่านข้อเขียนของเหมา เจ๋อ ตุง และบุคคลในระดับผู้นำของพรรค ต่างก็ได้เข้าไปศึกษา

⁷ ชาวจีนที่นิยมคอมมิวนิสต์ในประเทศไทย ได้มีบทบาทสำคัญในการจัดตั้งแนวร่วมต่อต้านญี่ปุ่นขึ้นในประเทศไทย เพื่อประสานกับยุทธศาสตร์การต่อต้านญี่ปุ่นของพรรคคอมมิวนิสต์จีนในประเทศจีน ดูรายละเอียดใน มนัสชัย นำทรงพล, "พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย : ว่าด้วยรากฐานความเป็นมาในประวัติศาสตร์," ปริทัศน์ 5 (กรุงเทพมหานคร : บพิธการพิมพ์, 2524), หน้า 11 และ ธงชัย พึ่งกันไทย "ลัทธิคอมมิวนิสต์ และนโยบายต่อต้านของรัฐบาลไทย พ.ศ. 2468-2500;" วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต แผนกวิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2521, หน้า 215-217.

ในสถาบันมาร์กซ์-เลนิน ในปักกิ่ง

ดังนั้นการที่มีการเปลี่ยนแปลงทั้งในแนวความคิด และการปฏิบัติเพื่อนำไปสู่เป้าหมายของอุดมการณ์เดียวกัน ทั้งของ พคท. และจีนที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาเดียวกัน และในทิศทางเดียวกัน จึงทำให้เป็นที่น่าศึกษาว่า การเปลี่ยนแปลงการตีความในทางอุดมการณ์ และแนวทางในการปฏิบัติของจีนในช่วงทศวรรษ 1970 นี้ มีความเกี่ยวข้อง หรือมีอิทธิพลต่อการปรับเปลี่ยนในการตีความอุดมการณ์และการดำเนินนโยบายของ พคท. หรือไม่ อย่างไร และน่าที่จะศึกษาให้ลึกลงไปอีกว่าทำไม พคท. จึงตัดสินใจที่จะเปลี่ยนเช่นนั้น

ขอบเขตการศึกษา

จากสภาพและความสำคัญของปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มุ่งศึกษาถึงความสัมพันธ์ทางด้านอุดมการณ์ระหว่างพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย กับประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ตั้งแต่ปี 1969-1982

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

การศึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้ศึกษาได้ตั้งวัตถุประสงค์ไว้ดังนี้คือ

1. เพื่อศึกษาถึงความเปลี่ยนแปลงการตีความทางอุดมการณ์ อันรวมถึงยุทธศาสตร์การปฏิวัติของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย ในช่วงปี 1969-1982
2. เพื่อศึกษาถึงความสัมพันธ์ของการตีความทางอุดมการณ์ของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย และพรรคคอมมิวนิสต์จีน รวมทั้งผลกระทบอันสืบเนื่องมาจากความสัมพันธ์ดังกล่าว

สมมติฐานการศึกษา

1. การตีความอุดมการณ์ของพรรคคอมมิวนิสต์จีน เป็นปัจจัยซึ่งกำหนดการตีความทางอุดมการณ์ของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย ในช่วงปี 1969-1982
2. การตีความอุดมการณ์ของพรรคคอมมิวนิสต์จีน เป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการแตกแยกภายในของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย

กรอบความคิดในการศึกษา

เพื่อทำให้การศึกษาเป็นระบบและชัดเจนยิ่งขึ้น ใคร่ขออนุญาตความหมายของอุดมการณ์ทางการเมือง ซึ่งได้เคยมีผู้ศึกษากล่าวไว้ดังนี้

อุดมการณ์ทางการเมือง เป็นระบบความเชื่อ และค่านิยม ซึ่งเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน สอดคล้องตามเหตุผลที่อธิบาย และให้ความชอบธรรมต่อสภาพสังคมใดสังคมหนึ่ง ไม่ว่าจะได้ปรากฏขึ้นแล้วหรือเป็นเพียงแต่สิ่งที่มุ่งหวังว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต ตลอดจนวางยุทธศาสตร์ และแนวทางให้ผู้ยึดถืออุดมการณ์นั้น สามารถปฏิบัติการร่วมกันเพื่อรักษาไว้ หรือก่อตั้งสภาพดังกล่าว อุดมการณ์ทางการเมืองมีส่วนประกอบ 3 ประการคือ ส่วนแรกที่เกี่ยวข้องกับอดีต สามารถอธิบายความเป็นมาของระบบสังคมมนุษย์ในอดีต ส่วนที่สองที่เกี่ยวข้องกับปัจจุบัน ก็จะเสนอกรอบการวิเคราะห์สภาพความเป็นอยู่ปัจจุบันของมนุษย์ อธิบายว่าสภาพดังกล่าวเป็นสภาพที่พึงปรารถนาหรือไม่มากนักเพียงใด และในส่วนที่ 3 เกี่ยวกับอนาคต อุดมการณ์วางแนวโน้มนาคต วาดภาพว่าสภาพอันพึงปรารถนานั้นควรเป็นอย่างไร และจะวางแนวทางการประพฤติปฏิบัติสำหรับผู้ยึดถือในปัจจุบัน เพื่อให้บรรลุถึงความมุ่งหวังในอนาคต กล่าวอีกนัยหนึ่ง อุดมการณ์เชื่อมโยงอดีตปัจจุบัน และอนาคต ทั้งในเชิงประจักษ์ (empirical) และเชิงปทัสฐาน (normative) ทั้งนี้อุดมการณ์มีหน้าที่ให้ความชอบธรรมต่อสภาพสังคมใดสังคมหนึ่ง ไม่ว่าจะได้ปรากฏขึ้นแล้วหรือเป็นเพียงแต่สิ่งที่มุ่งหวังว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต โดยจะต้องมีโครงการที่ระบุ ยุทธศาสตร์ ยุทธวิธี นโยบายที่จะต้องกระทำ โดยมีองค์กร หรือพรรค หรือขบวนการทางการเมืองอันใดอันหนึ่ง ทำหน้าที่สำคัญในการรวบรวม เสริมสร้างพลังส่วนต่าง ๆ เพื่อความสำเร็จของอุดมการณ์ที่จะนำไปสู่สังคมที่พึงปรารถนา⁸

เป็นที่ประจักษ์ว่า อุดมการณ์มักจะเปลี่ยนแปลงในขั้นพื้นฐานได้ยาก แต่การปรับเปลี่ยนในบางส่วนก็ย่อมจะเกิดขึ้นได้ ทั้งนี้เนื่องจากการตีความทางอุดมการณ์ของผู้นำหรือกลุ่มผู้นำที่อาจจะไม่เหมือนกัน หรือโลกแห่งความเป็นจริงได้เปลี่ยนแปลงไปมาก ซึ่งการปรับเปลี่ยนนั้นมีมากน้อยหรือบ่อยครั้งเพียงใดส่วนหนึ่งก็ขึ้นอยู่กับว่า โครงสร้างของอุดมการณ์นั้น ๆ มีลักษณะที่ปิดกั้นหรือเปิดกว้างหรือไม่⁹ แต่อย่างไรก็ตาม ครั้งใดที่มีการเปลี่ยนแปลงการตีความทางอุดมการณ์ ด้วยเหตุผล

⁸ Reo M. Christenson, Alan S. Engel Dan Jacobs and Mostafa Rejai Herbert Waltzer, Ideologies and Modern Politics (New York : Mead & Company, 1975), pp. 1-31. และ ม.ร.ว.สุขุมพันธุ์ บริพัตร "ปัญหาอุดมการณ์กับความมั่นคงแห่งชาติ" กรุงเทพมหานคร : สถาบันเอเชีย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2526 (อัดสำเนา), หน้า 2.

⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน

ใดก็ตาม การเปลี่ยนแปลงการตีความทางอุดมการณ์มักจะทำให้เกิดความขัดแย้งปั่นป่วน และสับสนวุ่นวายแก่ผู้ที่ยึดถืออุดมการณ์อย่างเคร่งครัดทุกครั้ง

ถ้าศึกษาประวัติศาสตร์ของขบวนการคอมมิวนิสต์สากล จะเห็นได้ว่าการเปลี่ยนแปลงการตีความทางอุดมการณ์เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้ แต่ทุกครั้งก็มักก่อให้เกิดความขัดแย้งอย่างหนัก ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดคือ ความขัดแย้งจนถึงขั้นแตกหัก ระหว่างพรรคบอลเชวิค กับพรรคเมนเชวิค ซึ่งแม้ว่าทั้ง 2 ฝ่ายจะเคยอยู่ร่วมภายในพรรคสังคมนิยมประชาธิปไตย ตั้งแต่ปี 1903-1912 ที่เป็นเอกภาพ โดยรูปแบบเป็นระยะเวลานาน แต่ทั้ง 2 ฝ่ายก็ไม่เคยยุติการต่อสู้ทางความคิดและทางการเมืองในการตีความทางอุดมการณ์ที่แตกต่างกันไป จนกระทั่งเกิดการต่อสู้กันอย่างรุนแรง และแยกพรรคออกจากกันเป็น 2 พรรคอย่างชัดเจนต่อมา

เพื่อศึกษาตามการนิยามความหมายอุดมการณ์ดังกล่าว ความสัมพันธ์ทางอุดมการณ์ระหว่างพรรคคอมมิวนิสต์จีน และพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยนี้ ผู้ศึกษาจะนำทฤษฎีการตัดสินใจ (Decision Making) ของ Richard C. Snyder, H.W. Bruck และ Burton Sapin¹⁰ มาใช้เพื่อเป็นกรอบการวิเคราะห์ โดยมีสมมติฐานว่า การตีความอุดมการณ์ใหม่แต่ละครั้งก็เปรียบเสมือนการตัดสินใจของผู้นำพรรค หรือองค์กรที่เกี่ยวข้องกับเป้าหมายในระยะสั้น และระยะยาว การกำหนดยุทธศาสตร์ ยุทธวิธี และการจัดองค์กรเพื่อนำไปสู่เป้าหมาย และสภาพที่พึงปรารถนา และอีกประการหนึ่งก็คือ พรรคทำหน้าที่เป็นหน่วยตัดสินใจ (Decisional Unit) ซึ่งเปรียบเสมือนองค์กรรัฐ เป็นหน่วยตัดสินใจในทฤษฎีดังกล่าว ทั้งนี้เนื่องจาก พท. นั้นนับได้ว่าเป็นองค์กรที่มีกฎระเบียบ มีวินัย มีการจัดตั้งรูปแบบองค์กร เช่นเดียวกับรัฐ และการเกิดขึ้นของพรรคก็มีลักษณะเป็นรัฐซ้อนรัฐ (State-within-State) ซึ่งทำหน้าที่ต่อสู้กับอำนาจรัฐที่มีอยู่เดิม เพื่อสถาปนารัฐใหม่ในแบบสังคมนิยม การนำ พท. มาศึกษาโดยกำหนดให้เป็นหน่วยในการตัดสินใจ และโดยนำเอากรอบแนวความคิดนี้มาประยุกต์ใช้ จึงน่าจะเป็นสิ่งที่เป็นไปได้ ซึ่งทฤษฎีการตัดสินใจที่จะนำมาประยุกต์ใช้สามารถอธิบายเนื้อหาโดยสังเขปดังต่อไปนี้

¹⁰ Richard C. Snyder, H.W. Bruck, and Burton Sapin, Decision Making as an Approach to the Study of International Politics (Englewood Cliffs, N.J.: Prentice-Hall, 1960), pp. 155-157.

ในทางทฤษฎี หรือแนวความคิดการตัดสินใจ Richard C.Snyder, H.W.Bruck และ Burton Sapin กล่าวว่า การตัดสินใจเป็นกระบวนการที่ผู้มีอำนาจในการตัดสินใจเลือกสรรทางเลือกหลาย ๆ ทาง เพื่อจะกำหนดโครงการอันจะนำไปสู่เป้าหมายอย่างใดอย่างหนึ่ง หน่วยตัดสินใจที่เขาพิจารณาคือรัฐ เพราะแนวความคิดในการตัดสินใจทางการเมืองระหว่างประเทศนั้น รัฐถือว่าเป็นองค์ที่สำคัญที่สุดที่จะแสดงพฤติกรรมทางการเมืองในการกำหนดยุทธศาสตร์ และการตัดสินใจระดับชาติดังที่กล่าวว่า "ในสถานการณ์อย่างหนึ่งอย่างใดนั้น รัฐมีฐานะเป็นผู้กระทำ" (The state as actor in a situation)

ในแนวความคิดของ Richard C.Snyder, H.W.Bruck และ Burton Spin นี้ การตัดสินใจในการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งหรือการกำหนดนโยบายอย่างใดอย่างหนึ่ง อาจเกิดขึ้นหรืออาจเกิดจากการเปลี่ยนแปลงภายใน และ/หรือ อาจเกิดจากการเปลี่ยนแปลงที่มาจากภายนอกได้

การตัดสินใจที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงภายใน หมายถึง การตัดสินใจที่เกิดจากข้อขัดแย้งภายในพรรคเอง ทั้งนี้รวมถึงองค์กรที่ทำหน้าที่ตัดสินใจเอง คณะกรรมการกลางบริหาร คณะกรรมการเมือง ผู้ปฏิบัติงานทุกระดับในทุกส่วนของพรรคที่มีต่อสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่ง ต่อวิธีการ หรือแนวทางของพรรคที่จะนำไปสู่เป้าหมายของการปฏิวัติ

การตัดสินใจที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงที่มาจากภายนอก หมายถึง การตัดสินใจที่ถูกผลักดันจากเงื่อนไขภายนอก และ/หรือ จากสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในสภาพแวดล้อมรอบนอก หรือจากการตัดสินใจของรัฐภายนอก ซึ่งส่งผลให้เกิดแนวความคิดในการตัดสินใจอย่างใดอย่างหนึ่ง

ในการศึกษาถึงการเปลี่ยนแปลงการตีความทางอุดมการณ์ตามแนวความคิดข้างต้น บัจฉัยสำคัญที่พิจารณาคือ

1. บัจฉัยภายใน อันประกอบด้วย พรรคและการจัดตั้งองค์กรของพรรค โครงสร้างของพรรค ซึ่งในที่นี้ คณะกรรมการเมืองของพรรคเป็นกลุ่มบุคคลที่มีบทบาทสูงสุดของพรรค ซึ่งถือได้ว่าเป็นองค์กรนำส่วนกลางของพรรคที่มีอำนาจในการควบคุมดูแลงานทั้งปวงของพรรค และโดยเฉพาะเป็นผู้กุมแนวความคิดเพื่อนำไปสู่การตัดสินใจในการดำเนินนโยบายอย่างใดอย่างหนึ่งของพรรค ทั้งต่อภายในพรรคและต่อภายนอก

2. ปัจจัยภายนอก ประกอบด้วย ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในสภาพแวดล้อมภายนอกพรรค อันรวมถึงนโยบายของประเทศที่สำคัญ ๆ ซึ่งในที่นี้ นโยบายของประเทศจีนและปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างอุดมการณ์จีนกับโซเวียตรัสเซียและเวียดนาม ได้มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในการดำเนินนโยบายของพรรคโดยเฉพาะ ตั้งแต่ช่วงปี 1969-1985

วิธีการศึกษา

วิธีการศึกษาวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นการศึกษาจากเอกสารซึ่งเป็นข้อมูลที่เป็นเอกสารชั้นต้นและชั้นรอง เช่นคำปราศรัย บทความ วารสาร คำแถลงการณ์ คำประกาศ และข้อมูลอีกด้านหนึ่งที่ได้จากการสัมภาษณ์นักศึกษาระดับผู้นำที่เคยเข้าร่วมการต่อสู้ในป่ากับพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย ภายหลังเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 1973 และ 6 ตุลาคม 1976 และในการบรรยายการศึกษา นี้ จะใช้วิธี Descriptive Analytical Method โดยการนำเสนอข้อมูลแบ่งเป็น 4 บทดังนี้

- บทที่ 1 บทนำ กล่าวถึงความจำเป็น และความสำคัญของปัญหา ขอบเขตการศึกษา วัตถุประสงค์การศึกษา สมมติฐานการศึกษา กรอบความคิดในการศึกษา วิธีการศึกษา และประโยชน์ที่จะได้รับ
- บทที่ 2 การเปลี่ยนแปลงในการตีความทางอุดมการณ์ของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย (พคท.) ในช่วงปี 1969-1982 กล่าวถึงการตีความทางอุดมการณ์ของ พคท. ที่ปรับเปลี่ยนไปใน 2 ช่วงคือในช่วงแรก ตั้งแต่ปี 1969-1977 และในช่วงที่สองคือ ตั้งแต่ปี 1977-1982
- บทที่ 3 สาเหตุการเปลี่ยนแปลงการตีความทางอุดมการณ์ของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย (พคท.) ในช่วงปี 1969-1982 กล่าวถึงเหตุการณ์ความขัดแย้งระหว่างประเทศ ในค่ายสังคมนิยมในภูมิภาคอินโดจีนและการตีความทางอุดมการณ์ของจีน เชื่อมโยงกับการเปลี่ยนแปลงการตีความทางอุดมการณ์ของ พคท.
- บทที่ 4 วิเคราะห์ผลกระทบต่อพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย วิเคราะห์ผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงการตีความทางอุดมการณ์ของพรรคคอมมิวนิสต์จีนที่มีต่อพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย กล่าวถึงการดำเนินนโยบายของพรรคที่เปลี่ยนแปลงไป ในช่วงปี 1969-1982 อันเป็นผลให้เกิดความขัดแย้งขึ้นภายในพรรค และทำให้ผู้ปฏิบัติ

งานส่วนต่าง ๆ ของพรรคประกาศแยกตัวออกจากพรรค

บทที่ 5 บทสรุป

ประโยชน์ที่จะได้รับ

ในการศึกษานี้ก็เพื่อที่จะสามารถเข้าใจถึงพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยได้มากยิ่งขึ้นว่ามีลักษณะความขัดแย้ง (Dilemma) ประการใดบ้าง และอีกทั้งยังคาดหวังว่า จากการศึกษาในครั้งนี้จะทำให้เข้าใจปัญหาและความขัดแย้งที่ดำรงอยู่ในพรรคคอมมิวนิสต์ในประเทศไทยที่สามโดยทั่วไปอีกด้วย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย